

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-38
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta št. 18.
 CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
 mesečno L 100, letno L 1.200. — Za izmenjavo:
 mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
 račun: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto IX. - Stev. 16

Trst - Gorica 22. aprila 1955

Izhaja vsak petek

OD KALVARIJE DO OSVOBODITVE

V ponedeljek 25. aprila je praznik osvoboditve. Po vsej državi bodo proslavili deseto obletnico zločinov italijanskih fašističnih in nemških nacističnih diktatorskih in zavojevalskih sil. Primorski Slovenci se z največjim veseljem in zadovoljenjem pridružujemo temu lepemu in pomembnemu prazniku, ker smo bili v Italiji glavna in največja žrtev fašizma, ki nas je bil obsodil na nacionalno smrt in nas zaradi tega z največjo krutostjo in krvočelnostjo preganjal.

Vzel nam je vse šole in vse kulturne ustanove ter ves tisk. Oroval nas je gospodarskih ustanov in zavodov, gonil kmetije na dražbo in nas podil z naše zemlje.

Pod kaznjivo nam je bilo v danih primerih prepovedano celo v svojem lastnem materinem jeziku govoriti in občeuvati.

Policijsko opominjanj in konfiniranih ter od zloglasnega posebnega sodišča za tako imenovano »obrambo države na težki zapor in na smrt obsojenih nas je bilo že do samega začetka vojne na tisoče in tisoče. Ko so me leta 1935 peljali v kletjenega skozi Mestre in me tam držali čez noč, je policijski poveljnik vprašal moja spremljevalca: »Kaj se vendar dogaja v Julijsko krajini, da ni dneva, da ne bi takih-le vozili tod mimo?«

Koj ob vstopu Italije v vojno in še posebno ob obožročenem navalu na Jugoslavijo pa so fašisti in njihovi pomočniki spremenili vso Primorsko in vso Slovenijo v eno samo zverinsko mučnilnico, kateri je v zgodovini težko najti primer: klali so nas in stiskali v zapore in v taborišča smrti; ropali po naših krajih in nam požigali domove!

Pridružili so se jim bili še Hitlerjevi nacisti, da je pritisk bil močnejši in naša Kalvarija še bolj okrvavljena!

V imenu svojih naravnih pravic in v imenu človečanskih svoboščin sta se slovenski in hrvaški narodi na Primorskem in v Istri postavili v obrambo svojega najsvetejšega: svojega materinega jezika, svoje kulture, svoje zlate svobode, svojega fizičnega in duševnega življenja!

Nihče nam do vojne v Italiji ni pomagal: niti demokrati, niti republikanci, niti liberalci, niti socialisti, niti komunisti in, žal, niti Vatikan! To lahko rečemo in trdimo mirne vesti: Le redki častni vrli Italijani so nas pomilovali in obsojali zločinsko početje nad nami. Med te lahko štejemo prof. Gaetano Salveminija, ki je po vojni v svoji knjigi »Mussolini diplomatico« delno prikazal in obsodil zločin, ki ga je usodil fašizem nad nami.

Strojno olje, pljuvanje, preseljevanje

Fašisti in njihovi oprode so proti nam, da bi nas le uničili in s te zemlje iztrebili, uganjali tudi najostudnejše zločine! Tako so nepozabnemu možu Lojzetu Bratužu na božični večer, ko je stopil iz podgorške cerkve, dali piti umazano strojno olje, da je čez nekaj časa na posledicah mučeniško umrl!

Sodniki, ki so pod pritiskom javnega zgražanja te zločince sodili, so ugovorili, da so fešisti dali Lojzetu Bratužu le »zdrazilo«, ko so nad njim opravljali delo »socialnega značaja«!

Neko gospo (in koliko drugih?) so do nagega slekli in jo mučili telesno in duševno, da bi le priznala »zločine«, ki ga ni zagrešila!

Slovenskim otrokom v raznarodovalni šoli so pljuvali v usta, ko so je eno slovensko besedo spregovorili!

Mojega nečaka so nečloveško v šoli brcali, ker ni hotel sprejeti fašistične (Belilla) obleke.

Bil sem osebno prisoten, ko je eden od takratnih prefektov v neki goriški trgovini opozoril prisotne slovenske odjemalce z dežele: »Tu morate govoriti italijanski, ker tukaj je Italija!«

Naše učitelje, profesorje in uradnike so ali prepodili v notranjost države, povečini v južne kraje, ali pa jih vrgli iz službe in jih prisilili na izselitev!

Da bi se pred svetom opravičili in oprali, so sicer dovolili tisk slovenskih knjig Goriške Matice in Mohorjeve družbe, prepredili pa so razprodajo. Ko so namreč knjige bile dotiskane in poslane poveljnikom na deželo, so krajevni orožniški poveljniki pozvali poveljnika, naj knjige zaradi »kontrolne« prineso njim v urad, kjer so jih seveda pridržali. Tu pa tam so v redkih slučajih, zopet zaradi pre-

mišljenega izgovora, kako takih knjig komu tudi dovolili!...

Kar se pa zloglasnega posebnega sodišča tiče, je sem državni sodni svet po vojni ugotovil, da je »Posebno sodišče bilo tragičen zasmeh (beffa) pravice in žalitev sodstva. Kdor je bil njega član, in zlasti tisti, ki ga je prvi organiziral, je postal sokriv tistega zločinskega početja, ki je pod obliko sodstva, ki bi moralo biti jamstvo nepristranosti za obrambo nečloveštva, v resnici postalo pohlevno orodje diktatorjeve pristranosti, od katerega je predsednik sodišča prejel ukaz pred razpravami in med razpravami ter že vnaprej, tedne prej pripravil usmrtilne enote (plotoni di esecuzione), tako da je obtožence ubijal, še predno jih je sodil.« Prav zaradi tega je državni javni tožilec ukazal črtati iz imenika odvetnikov prvega predsednika Cristinija, ki je obsodil na smrt Gortana, Valentića, Miloša, Marušiča in Bidoveca!

Ob priliki raznih totalitarnih režimskih volitev so naše ljudi kar z orožjem v roki iskali in podili na volišče, kjer so seveda morali voliti za fašistično listo, ki je bila edina! Pa so nato pisali, da so Slovenci zvesti državljanji, ki se za kakve jezikovne pravice niti ne zmejnjo!...

Ob Mussolinijevem obisku Gorice septembra 1938 je bil goriški Travnik nedolgovoljen, kljub temu, da so slovenske deželane z raznimi jedacijami in piščami vabili v mesto!

Sam tržaški »Piccolo« je nekaj dni zatem klavno priznaval odsolnost Slovencev in svetilo drugo, milejšo politiko z njimi!...

Septembra 1927 sta se po kratkem sporu Mussolini in Vatikan bila zopet sprizajnila. Kmalu zatem pa smo Slovenci izgubili svojega škofa dr. Sedeja, ki je moral odstopiti. Nekaj tednov pozneje je tudi on umrl, in danes ga Slovenci upravičeno štejemo med svoje mučnike!

Lahko bi našel še sto in tisoč takih in drugih primerov krutega preganjanja in mučeniškega trpljenja, pa so oni naši javnosti itak še v tako živem spominu, da spreletava groza že ob sami misli na tiste čase nečloveških grozodejstev, ki jih je vojna še poostrišla!

Da bi laže prišel do svojega cilja, je uvedel taborišča smrti, kjer so pokončili ter s plinom dušili in v peči požigali storo in mlado, noseče matere in nežne otročiče, da ne govorimo o mladin!

Pridružili se mu je Mussolini in se z največjo krutostjo zagnal v prvi vrsti proti Francozom, nato

Nezadovoljstvo in stavka pri Združenih tržaških ladjedelnih

Pretekli tork, dne 12. t. m. so poklicali na ravnateljstvo Združenih tržaških ladjedelnih vse delavske tovarniške odbore iz Trsta, Milja in Tržiča, kjer so jim sporočili in razložili vrsto ukrepov, ki jih namerava vodstvo obratov podvzeti, da bi povečalo produktivnost in uvedlo večji red pri delu. Ravnateljstvo je razložilo svojo odločitev in potrebo znižanja stroškov, kar naj podjetju omogoči, da bo bolj konkurenčno in da bo laže dobilo naročila. Brez nizkih cen je pač težko dobiti kupca in brez odjema ni dela.

Tako je ravnateljstvo, odnosno v njegovem imenu inž. Croveti, v tork s sporočilo, da bo treba skrajšati čas, potreben za izdelavo nekaterih predmetov, da je treba pregledati in izpremeniti tarife za akordno delo, da bodo v obratih zaprti vse prodajalnice, v katerih je delavstvo doslej kupovalo na obroke, da bodo varilec odtegnili poseben 80-urni dopust, pri težkih in zdravju škodljivih delih pa bodo ukinili doseganji obrok mleka. Poleg tega bodo ukinili tudi oprostitev od dela, ki velja za člane tovarniških odborov in sindikalne zaupnike in prepovedano bo izobezanje delavskih zastav ob priliki splovnih ladij.

Tudi če je treba v določeni meri priznati, da v načelu državi pravilo, da je treba proizvodnjo racionalni-

proti Grkom in slednjič proti Jugoslovanom ter uganjal najhujša grozodejstva po Crni gori in po Sloveniji. Na Hrvaško pa je poslal svojega pajdaša Pavelića, da je prosto kral staro in mlado, kar je bilo srbskega!

Kakor je otok Rab s svojimi 9000 mrtvimi simbol slovenskega mučeništva, tako so Ardeatinske jame simbol italijanskega mučeništva.

Tako smo trpeli z očmi uprtni v zarjo svobode in z dušo, hrepeno po miru in ljubezni med narodi!

Videli smo v Brdih sežgane ljudi, mater s svojimi devet- in enajstletnimi hčerki, vse tri sežgane v smrtne objemu! Prizor je bil grozanski! Takih prizorov je bilo nič koliko povsod, koder so divjale zavojevalske horde. Videli smo po zaporih pretepati kaznjence in padati od lakote na tla. Videli smo gorati domove in strešja ljudi, moške, ženske in otroke! Videli smo ljudi obešati!

Videli smo mi vsi, ki smo hrepeneli in trpeli. Strelmi smo nad nečloveškimi grozodejstvi, ki jih bo zgodovina vedno obsojala, nikoli ne izbrisala, še manj pa opravičila.

V skupni obrambi

Obsojali so nas na trideset in dve let zopora, da smo trpeli po ječah dolga leta in tam žrtvovali svojo mladost idealom ljubezni in svobode! Pa so se narodi in ljudje, ljubeči resnice in svobode, znašli v eni sami skupni volji, v enem sa-

mem skupnem zaletu v obrambo. V svojo obrambo in na pomoč zatiranim in teptanim!

Takrat ni šlo za zmago tega ali onega zaveznika, tega ali onega naroda, te ali one države. Šlo je za skupno stvar, za zločin fašizma in fašizma, za osvoboditev izpod nacišizma, za zmago pravice nad krivico; za človečanske pravice, za viado demokracije po vsem svetu!

Po 8. septembru 1943 je naš narod, ki je prestal toliko gorja, z vso srčnostjo pomagal italijanskim vojakom, ki so jih Hitlerjeve horde zasledovale in lovile za taborišča smrti!

Pozabil je naš človek na storjene mu krivice in prestana gorja, videl je italijanskemu vojakom svojega zaveznika in sotrpina! Tu je slovenski narod pokazal višino svoje otmike in olike!

Najboljši sinovi Italije in Slovenije so si tedaj dali roko in skupaj šli v boj zoper krivico! Italijani so zopet visoko dvignili ugled svoje domovine!

Po vsem svetu je nastala ena sama fronta, ena sama volja, ena sama ljubezen!

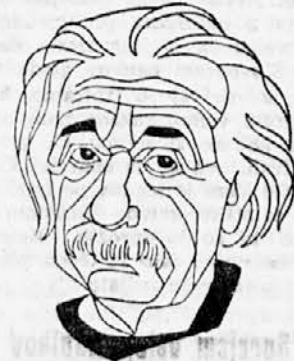
Zatirani narodi so si zastavili skupen cilj: o s v o b o d i t e v !

Gorelo so vasi po Sloveniji in po Italiji! Padali so junaki po Sloveniji in po Italiji! Umirali so boreci po zaporih, pred vojaškimi puškami in na vislakah po Sloveniji in po Italiji! Po Sloveniji, po Italiji

(Nadaljevanje na 2. strani)

Umrli je A. Einstein

V tork zjutraj je v mestu Princeton v Zruženih državah umrl slavniti fizik Albert Einstein. Star je bil 76 let. Bolehal je že eno leto na arteriosklerozo, v tork pa mu je počela aorta in nastopila je huda bolečina notranja krvavitve, kateri je podlegel. Petnajst ur po smrti so njegovo truplo sežgali, prej so pa še iz njega — po pokojnikovi izrecni želji — izrezali razne notranje organe, katere so izročili v prou-

čevanje medicinskim ustanovam. Možgane bo pregledal dr. Zimmermann iz bolnišnice Montefiori v New Yorku. Tako je hotel veliki pokojnik tudi s svojimi posmrtnimi ostanki napraviti še zadnjo uslugo znanosti, kateri je vestno služil vse življenje. V soglasju z njegovo poslednjo voljo tudi ni bilo nobenih pogrebnih svečanosti.

Ime Alberta Einsteina je bilo znano širom sveta, saj je to bil

mož, ki je s svojimi odkritji največ pripomogel k nastopu nove, atomske dobe. Temej ji je postavil s svojo relativnostno teorijo, katero je prvi objavil leta 1905, star komaj 25 let. Dotlej so namreč ljudje in znanstveniki smatrali, da sta metarja in energija dve popolnoma ločeni stvari, da vsako zase lahko izpreminjamo v različne oblike, a da ju ne moremo uničiti. Najmanjši, neuničljivi delec materije, ki so ga še priznavali, je bil atom. Nikomur ni padlo niti na misel, da bi atome ene vrste lahko izpreminjali v atome druge vrste, da bi n. pr. iz železa lahko delali zlato, iz žvepla ogljik. Še bolj nemogoča pa je bila misel, da bi iz materije dobili energijo ali pa celo obratno iz energije materijo. Obe sta bili vendar neodvisni, enkrat za vselej dani, neuničljivi in neizpremenljivi stvari.

Albert Einstein pa je dejal, da ni tako. Rekel je, da so materija, elektrika, toplota samo različne oblike energije, da se lahko prosto pretvarjajo ena v drugo, da ni prav nič nemogoče iz ene vrste pridobivati drugo ali pa pretvarjati materijo v energijo. Postavil je celo obrazec, po katerem naj bi se ta izprememba izvršila. Napisal je: E je M. C. 2. Z besedami bi se to reklo, da je energija enaka količini gmote, pomnoženi s kvadratom hitrosti svetlobe. Ljudem, ki so vzeli svinčnik v roke, so se razprele oči. Svetloba se širi s hitrostjo 330.000 km na sek. Pomnožimo to številko s samim seboj in dobimo njegov kvadrat. Naj bo količina gmote, ki jo pomnožimo s tem kvadratom se tako majhna, pri njeni spremembi v energijo se bodo sprostile strašne sile. Večina je zmajevala z glavami in ni verjela.

Toda Einstein se ni ustavljal pri tem. S svojo teorijo je hotel razložiti tudi vse odnose med gmo, težnostjo, prostorom in časom. Povzel in dopolnil je Planckovo kvantno teorijo ter je izjavil, da ima po njegovem tudi žarek svetlobe določeno gmo in da ga zaradi tega večje gmote privlači. Ta misel je bila še bolj revolucionarna od prve. Mnogi znanstveniki so dejali, da se mlademu nemškemu fiziku blede.

Angleži so med prvo svetovno vojno vkljub vsemu našli dovolj časa, da se se skrbno pripravili za znanstveno ekspedico, ki je nato leta 1918 v Afriki opazovala tamkaj viden popolni sončni mrk. Če ima Einstein prav, bi se morali svetlobni žarki, ki prihajajo do zemlje iz raznih zvezd, na poti mimo sonca upogniti. Zvezde bi bile na nebu vidne drugje, kot pa bi dejansko morale biti. Vsi so nestrpno pričakovali rezultat izvršenih opazovanj in merjenj. Leta 1919 je bil izdan pravdorek: Einstein ima prav! Žarki so se upognili, in to za toliko, kot je on izračunal. S tem je bil Einsteinov ugled utrjen. Zanj je začela doba slave, katere se pa ni prevzel.

Leta 1932 so sledili prvi laboratorijski poskusi, ki so dokazali, da drži tudi Einsteinov obrazec o količini energije, ki se sprosti, če pretvorimo gmo v energijo. Trinajst let kasneje, leta 1945, pa sta padli prvi atomski bombi. Prebivalci Nagasakija in Hirošime, z njimi pa vse svet, so se nenadoma srečali z novimi, strašnimi silami. Hujšega dokaza o pravičnosti Einsteinove teorije si nihče ne bi mogel misliti.

Leta 1950 je Einstein nato objavil še novo teorijo, v kateri podaja zaokroženo sliko dogajanja v svetu, kakršnega je on spoznal. V drobencem, 24 strani obsegajočem zvezku je zbral matematične formule, ki naj bi dokazale, da se vsa narava, pa naj bodo to sonca, planete, elektrika, svetloba ali pa drobenci delci v notranosti atoma, ravna po istih in enakih osnovnih naravnih zakonih.

Ziviljenje tega nemškega Zida, ki je bil rojen 14. marca 1879 v Ulmu, ki se je le s težavo prerinil skozi svoja študijska leta, ki je najprej deloval v Švici, nato v Nemčiji, po prihodu nacistov na oblast pa od leta 1933 v Združenih državah, je bilo res vredno, da ga je žive! Za njim žalujeta dva sinova, katere je imel z nadarjeno matematičarko Srbinjo Mileno Maričevico, s katero se je poročil leta 1901, a se je nato leta 1916 ločil. Da je leto kasneje poročil svojo sestrično Elso Einstein, ki je umrla leta 1936.

Einstein je bil eden največjih duhov tega stoletja in njegovo ime bo blestelo v zgodovini znanosti z nič manjšim leskom kot Newtonovo, Kopernikovo in Darwinovo.

Austrija bo dobila neodvisnost

Zadovoljstvo avstrijskih držanikov - Odmev na Zahodu

Pretekli petek je bilo objavljeno uradno poročilo o avstrijsko-sovjetskih razgovorih v Moskvi. Poročilo pravi, da Sovjetska zveza pristaja na sklenitev avstrijske državne pogodbe na podlagi načeta, ki je bil pripravljen že leta 1949 in predlaga, naj se sestanejo štiri velike, da bi se dogovorile o pogodbi ter skupno zajamčile neodvisnost Avstrije proti slehernemu napadu.

Tako bo Avstrija po desetih letih je dobila svobodo in neodvisnost. Razumljivo je, da je avstrijsko ljudstvo pozdravilo to novico z velikim veseljem. Tudi zahodni svet je sprejel novico z zadovoljstvom in previdnim optimizmom.

S svojim sklicevanjem na načrt avstrijske mirovne pogodbe iz leta 1949 so Sovjeti obenem priznali, da predlagana ureditev avstrijskega vprašanja ni sad razmeroma kratkega moskovskega obiska, temveč dolgega zblíževanja in trenj, katere naj bi zdaj končno le bila kronana z uspehom.

Avstrijska mirovna pogodba je bila pripravljena že od leta 1943. Pripravili so jo namestniki zuna-

njih ministrov na nič manj kot 260-ih sejah. Pogodba je imela že leta 1949 skupno 59 členov. Sporazumeli so se o vseh, razen o petih. Sporazum so odklonili Sovjeti, ker ga niso hoteli skleniti. Januarja lanskega leta je bila v Berlinu četverna konferenca, na kateri so govorili tudi o Avstriji. Zahodni ministri so takrat izjavili, da so pripravljeni sprejeti za vseh pet se nedoločeni členov besedilo, kakršnega predlaga Sovjetska zveza, samo da se pogodbo podpisše. A Molotov je odklonil. Izmisliš si je nove izgovore. Zahteval je nova jamstva proti Anshlusu, zahteval je, da je treba najprej rešiti tržaško vprašanje ter obvezo Avstrije, da ne bo pristopila k nobenemu vojaškemu zavezništvu.

Od lanskega berlinskega sestanka do letošnjega moskovskega obiska avstrijskih držanikov pa se je položaj precej spremenil. Zato so v Moskvi lahko dosegli sporazum in ne bi bilo napak reči, da se morajo za to Avstriji predvsem zahvaliti Francozom, ki so po dolgem omahovanju in neodločnosti končno je sprejeli pariške sporazume in ustanovitev evropske obrambne zveze. Drugi od mogočih omenjenih sovjetskih pogojev, to je tržaško vprašanje, je sam po sebi odpadel. Tržaško vprašanje je bilo lani rešeno. Tretjega, to je nevtalnost, je Avstrija sama sprejela, dasi je še vedno odprto vprašanje, kaj naj ta nevtalnost pomeni. Tako sta v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo ostali nereseni samo še dve vprašanji, to sta jamstvo proti Anshlusu, t. j. proti ponovni priključitvi Avstrije k Nemčiji, in jamstvo proti avstrijskemu pristopu k vojaškemu zavezništvu.

Važno je zlasti prvo vprašanje. Kakšna naj bodo jamstva proti Anshlusu, namreč posebna jamstva poleg tistih, ki jih že določa zahodni osnutek mirovne pogodbe? Molotov je nedavno izjavil, da bi bilo treba misliti na druge ukrepe, če bi v primeru nevtalnosti za Anshluss mirovna pogodba ne zadostovala. Ali naj to pomeni, da si je Sovjetska zveza pridržala pravico prejeti, ali je taka nevtalnost nastopila ter v primeru, če bi po njeni sodbi nastopila, poslali svoje vojaštvo zopet v Avstrijo? Če naj imajo dodatna jamstva tako obliko, je seveda vsak sporazum nemogoč.

V ostalem pa morajo biti Avstriji zadovoljni posebno s popuščanjem, katerega so dosegli pri Sovjetih na gospodarskem področju. Tako bodo dobili vrnjene petrolejske vrelce, vrnjene jim bodo rečne ladjedelnice na Donavi, vrnjena jim bo nekdanja nemška imovina, katero so si Sovjeti prilastili, in za vse to, kakor tudi za razne odškodnine, jim ne bo treba odšteti dolar-

jev, temveč bodo vse plačali z blagom.

Moskovska pogajanja in zaključki so očitno pokazali, da bojevo Sovjeti z avstrijskim primerom vplivati na Nemčijo. Oborožitev Nemčije, ki je bila sklenjena s pariškimi sporazumi, jim nikakor ni pogodu. Zato kažejo Nemcem, kaj vse bi lahko dosegli, če bi se izrekli za nevtalnost. To je dejanski namen sovjetske politike, katerega bodo morale zahodne sile pravilno oceniti, ko bodo dokončno odločale o sprejemu ali odklonitvi najnovejših sovjetskih ponudbe. Nikakor bi se ne smele odreči politiki utrjevanja evropske obrambe, ko je videti, da vzbuja že sama možnost organiziranja takšne obrambe tako velik vtis in daje tako dobre rezultate.

Britanske volitve 26. maja

Danes teden je britanski ministrski predsednik Eden z dvominutnim govorom po radiu oznanil državljanom Velike Britanije, da se bodo volitve v novo poslansko zbornico vršile 26. maja. Sedanja poslanska zbornica bo razpuščena 6. maja, novoizvoljeni poslanci pa se bodo prvič zbrali 7. junija. V tork 14. junija bo kraljica s prestolnim govorom otvorila novo zasedanje zakonodajnega telesa.

Eden je opravičil svoj ukrep z dejstvom, da se mandatna doba sedanjih poslanske zbornice bliža svojemu koncu, da je medtem prišlo do izmenjave ministrskega predsednika in da se je zaradi tega v deželi splošno pričakovalo razpis novih volitev. Ker nihče ne more z gotovostjo predvidevati, komu bodo volitve poverili vlado za prihodnja štiri leta, je neposrednost volitev ustvarila politično negotovost, katero je najboljšje skrečiti na najmanjšo mero.

Poleg teh objektivnih razlogov pa je znano, da so konservativci izbrali sedanjí trenutek za volitve zaradi tega, ker upajo da bodo lahko izkoristili notranje težave v laburistični stranki in tako povečali svojo sedanjo parlamentarno večino, ki znaša samo 17 poslancev. Spor, ki ga je v laburistični stranki izzval Bevan, je sicer poravnal, toda v širokih krogih javnosti je je ostal vtis, da laburistična stranka ni edina. Eden in njegovi prijatelji so prepričani, da britanski državljani nesigurni stranki ne bodo izrekli zaupanja.

Rezultati nekaterih nadomestnih občinskih in pokrajinskih volitev v zadnjem času res kažejo, da imajo konservativci boljše izgleda za zmago kot laburisti. Poleg drugega se konservativna vlada lahko pohvali z velikimi gospodarskimi uspehi. Vkljub temu pa presenečenja niso izključena.

VESTI z GORISKEGA

ŠE VEDNO JIH JE STRAH slovenskega mučeništva!

Preteklo soboto 16. t. m. se je vršila seja goriškega provincialnega sveta, na kateri so razpravljali o raznih točkah upravnega značaja. Z ozirom na deseto obletnico zlo ma nacifašističnih sil in osvoboditve pa je kominformistični svetovalec g. Poletto predlagal, naj bi počastili spomin mučeniške smrti partizana Silvija Marcuzzi - Montesa, edinega borca rojenega v tej provinciji, ki je bil odlikovan z zlato medaljo.

Toda predsednik dr. Culot ni bil tega mnenja in je raje dejal, da je treba sicer spoštovati padle borce vseh front, ker se je treba pokloniti veličanstvu smrti in ker hočemo verjeti, da so v svoji vesti vsi verovali v ideale domovine in svobode.

»Častimo in poveljujmo vse borce italijanske vojske in patriote, ki so se za te ideale borili in bratsko objamemo vse tiste, ki so po Italiji ali v koncentracijskih taboriščih trpeli preganjanje. Toda mi ne bomo povzdigovali tistih, ki so se v borbi pridružili onemu, ki je zasledoval odcepitve Julijske kratine od državne skupnosti.

Ta kontrast prevladuje nad vsakim čustvom. Ob tej priložnosti hočemo počastiti raje spomin odpeljanih po končani vojni, kot žrtve tuje nečloveške krutosti.

Predsednik dr. Culot je s tem povedal, da veličastnosti mučeništva in smrti za svetle ideale svobode ne zna tolmačiti in da ostaja še vedno zaprt v pristranskem tolmachenju svobode in žrtvovanja za njo! Razumemo, veličastnost trpljenja in žrtvovanja za zlato svobodo moro razumeti samo tisti, ki je trpel preganjanje. In samo tisti, ki človeško razume trpljenje in žrtvovanje, zna pokloniti svoje misli in svoje srce žrtvam nasilja in krivice, ne glede na narod in stranko, kateri je pripadal v času, ko je ves demokratični svet zastavil vse sile za osvoboditev izpod fašističnega in nacističnega jarma.

Zato se je po dr. Culotovih besedah oglašil svetovalec g. Bratuž in dejal: »Stališče, ki ste ga zavzeli do predloga g. Poletto, je enostransko in za nas Slovence nesprejemljivo.

Vredni priznanja so vendar vsi padli Italijani in Slovenci, ki so s svojim trpljenjem in s svojo mučeniško smrtjo pripomogli k zmagi pravice nad krivico, katero krivico smo prenašali zlasti Slovenci v teh krajih skozi petindvajset let fašizma!

Zato očitek, da je namreč del bojevnikov bil za odstop italijanske zemlje tujci, ni na mestu, zlasti danes ne, po desetih letih, ko vemo, kje so meje, kdo jih je zažrtel in kam spadamo. In če so težnje Slovencev bile takrat za popolno osvoboditev, je to bilo zato, ker je zatiranje našega naroda od strani fašizma doseglo vrhunec in z zatiranjem seveda tudi njegovo trpljenje!

Smo italijanski državljani, lojalni

ni državljani, čeravno nezadovoljni, ker nam vlada po desetih letih osvoboditve še danes ni priznala in uzakonila naših pravic. Ne samo to, ampak so sile, ki nas še vedno skušajo prezirati in uničiti. Krivico je tudi očitati nam krivdo za tragedijo nekaterih meščanov, ko vendar nismo ničesar krivi in je krivice treba iskati drugod.

Istrski izseljenec, svetovalec Zorzet, je tedaj ostro udaril po mizi in ogorčeno zavrnil besede g. Bratuža s poudarkom, da govori kot človek in kot stran. G. Bratuž pa njemu: »Vaš način nastopa ni v skladu z nastopom provincialnega svetovalca in Vi ne boste dajali nam Slovincem naukov glede svobode, ki naj si jo izbiramo, kajti mi dobro vemo, kakšna nam pritiče in kakšno si želimo. Če pa ste vi Istran, vedite, da sem jaz Goričan. Če Vam je izguba po Istri težka, pripišite krivdo fašistom in vojni, ki so jo sprožili. Meje so zdaj začrtane, zato je treba postati dobri sosedje in prijatelji!«

Sprejem veleposlanikov

Zunanji minister Martino je v Rimu sprejel jugoslovanskega veleposlanika Gregorija, v Beogradu je pa Bebler v odsotnosti ministra Popovića sprejel novega italijanskega veleposlanika Gastona Guidottija, ki mu je izročil prepis poverljivih pisem.

Dosedanji italijanski veleposlanik v Beogradu je bil D'Archirati.

Še o vračanju beguncev

Vznemirjenost in upravičeni protesti, ki jih je izzvalo vračanje jugoslovanskih beguncev Titu, se še niso polegli. Skoro ni glasu, ki ne bi obsopal tega postopanja italijanske oblasti. Vkljub temu nam pa vsaj doslej še ni znano, da bi se predmetno ravnanje tukajšnjih oblasti kaj izpremenilo. K svojetičnim tržaškim neoficielnim izjavam, v katerih je bilo rečeno, da vračajo oblasti samo ekonomske begunce, je treba dodati morda še važnejše in tehtnejše poročilo, ki ga je o tej zadevi dobil v Rimu dopisnik »Hrvatske Zore« (izhaja v Muenchenu, Nemčija). V številki z dne 1. aprila namreč beremo v omenjenem listu:

»Vprašali smo na pristojnem mestu, kateri razlogi so vodili Italijo, da je sprejela takšen sklep. Dobili smo pojasnilo, ki bi ga na kratko izrazili takole: Ni res, da je hotela službena Italija tudi tem (t. j. vračanjem beguncev, op. ur.) izkazati Titovemu režimu nekakšno uslugo v zvezi z doseženim sporazumom o Trstu in o ostalih spornih vprašanjih med dvema sosednjima državama. Italija se ravna pri vračanju novih beguncev izključno po svojih lastnih interesih, ki ji nalagajo, da se zaradi velike brezposelnosti in bede lastnih državljanov reši tudi prejšnjih beguncev, ki so v preteklosti našli v njej zatočišče, kje pa šele, da daje zaščito neskončnemu toku novih beguncev, ki v večini primerov utemeljujejo svoj korak s težkimi življenjskimi razmerami, bodo in pomanjkanjem, ki vlada v sosednji

narodni republiki. Teško nam je skrbeti že za lastne siromake in tako naj bomo brez konca in kraja zatočišče tuje bede in nesreče? To bi bila za naše strani prevelika žrtev in nepravilno bi bilo, ko bi se od naš zahtevalo, da jo moramo prenašati.

Mislimo, da je ta odgovor veliko bolj stvaren in jasen kot tržaška zavijanja. Kot tak govori sam za sebe in ne rabi komentarja. Stvarnost je pač taka da jo lahko izpremenimo samo široka mednarodna intervencija in seveda tudi pomoč »Hrvatske Zore« meni, da bi se za to morale zavzeti posebno katoliške cerkvene organizacije, ki imajo v Italiji in v svetu velik vpliv ter so že doslej storile za begunce veliko dobrega. Veliko večino novih jugoslovanskih beguncev tvorijo itak katoliki. Samo Hrvatov naj bi bilo med njimi okrog 70 odstotkov.

MATURE

Zrelotni in usposobljenotni izpiti (mature) se pričnejo 20. junija ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanske in se nadaljujejo po urniku, ki je nabit na razglasni deski liceja in učiteljsišča.

Privatisti, ki nameravajo polagati te izpite, morajo najkasneje do konca aprila oddati v tajništvo prošnjo na kolikovanem papirju za 100 lir, naslovljeno na ravnateljstvo šole, in priložiti vse predpisane listine, kakor jih navaja oglas na razglasni deski zgoraj omenjenih šol.

Od Kalvarije do osvoboditve

(Nadaljevanje s 1. strani)

in povsod, koder je potekala skupna fronta!

V nedeljo 17. t. m. je Zidovska družina v Italiji odlikovala z zlatimi medaljami triindvajset oseb, ki so neobičajno in za čeno življenja in trpinčenja pomagale reševati žide pred preganjanjem in pred smrtjo. Med odlikovanimi je tudi sedaj že pokojni Slovenec Ciril Kotnik, ki je Zidom pomagal, ko je bil član jugoslovanskega poslanstva v Vatikanu. Zaradi svojega človečanskega čuta in delovanja je bil mučen in je po vojni umrl!

Slovenec Ciril Kotnik stoji v vrsti junakov - mučencov, skupaj z Italijani in tisoči in tisoči mogočnih likov drugih narodnosti, stebrov človeške ljubezni, ki so v zadnji vojni izpričali, da je moč ljubezni silnejša od sovraštva, ker zna premagati tudi smrt!

In prišel je toliko zaželeni april 1945, mesec osvoboditve! Pomlad prerone ljubezni med narodi, polna objube in vere v boljše bodočnost!

Zadibala je narava, vstalo je človeštvo!
Tokrat ni šlo za drugo, kot samo

za osvoboditev pred nacifašizmom, za pravice človeka in človeštva!

V slabi veri so vsi oni, ki so bili takrat premišljeno na strani fašizma in njihovih grozodejstev in ki danes ob tej priložnosti očitajo razne ugrabitve in drugo!

Kdor je stal zavestno na strani zatiralca, nima pravice postavljati očitkov. Kajti, kdor je zavestno bil na strani krivice, naj ne išče opravičila! Opravičeni so samo oni, ki so v dobri veri ubogali Mussolinija v izvrševanju svojih državljanov ali vojaških dolžnosti!

Komunizem, njegova stranka, njegov režim in njegovi podvigi ne spadajo v okvir razpravljanja ob proslavljanju desete obletnice osvoboditve!

To je vprašanje zase. Toliko je res, da je italijanska Republika odlikovala veliko število komunističnih borcev z zlato kolajno! Slo je namreč za osvoboditev, ne za strankarsko politično premoč!

Niti ni moči slovenskim borcem očitati, da so se borili za odcepitve od Italije, ker jim Italija sama priznava čin borcev in vojno pokojnino.

Ce so državne meje danes drugačne, je temu kriv fašizem z njegovo vojno! Sicer pa se pohodu Pravice ni moči dolgo upirati!

V slabi veri so zato vsi oni goriški meščani, ki so tudi danes na oblasti, čeravno so nekoč bili zavestni in zvesti fašisti in ki z raznimi izgovori skušajo praznik osvoboditve zasenčiti. Kje so bili takrat, ko smo mi in zavedni Italijani od nastopa fašizma pa do njegove zlo ma ostali zvesti idealom svobode in človekoljubnosti ter zaradi tega trpeli preganjanje? Kje so bili ni, ko so Slovenci, italijanski državljani, umirali na raznih frontah italijanske vojske? Skriti v varnem zaledju!...

Ali niso oni bili morda fašistični hierarhi ravno v času, ko so fašisti Lojzeta Bratuža umorili?!

Ali niso oni tisti, ki so nam takrat in nam še danes odrekajo in tajijo naše jezikovne pravice?!

Ce imajo kaj čuta in sramu, naj se pred našim trpljenjem, pred Golgoti slovenskega in italijanskega naroda umaknejo!

Niso vredni ostati na mestu, ki jim po vsej pravici ne pripada v demokratični državi!

Za svoje jezikovne pravice in sploh za vse svoje narodne pravice smo se borili, tpepli in umirali! Rušili smo fašizem. V sodbi posebnega sodišča stoji zapisano, da smo se pripravljali na oboroženo vstajo, da bi zrušili fašistični režim!

Slovenci smo lojalni državljani! Republiška ustava in listina človečanskih pravic nam naše pravice priznavata, zato upravičeno zahtevamo, da jih tudi oblast spoštuje! Italijanska javnost ni še poučena o krivičnem ravnanju z nami glede naših jezikovnih pravic in našega solstva. Zato je naša dolžnost, da italijanski narod, pravičen in plemenit, izve za vse krivice, ki se nam še danes dogajajo! Našim fantom ni dovoljeno prepevati sloven-

skih pesmi niti ko gredo na nabor, slovenskim staršem ni dovoljeno dajati slovensko ime svojim rojenčkom, mnogim našim otrokom je prepovedano obiskovanje slovenske šole!

Gonars, zloglasno taborišče trpljenja in smrti, je blizu nas, pa se vendar nekateri bivši fašisti še danes ne zavedajo velične nauka ki ga daje taborišče trpljenja in smrti. Se vedno nas radi raznarodujejo!

V imenu nekdanjega skupnega trpljenja italijanskega in slovenskega naroda praznujemo Slovenci v Italiji praznik osvoboditve kot praznik zmage nad krivico v želji da sta na tem ozemlju oba naroda enakopravna vsaj glede jezika in šole.

Ker smo trpeli in smo na strani pravice, imamo tudi pravico in dolžnost, da v obrambo svojih tepatih pravic govorimo jasno in odločno!

Osvoboditev nam je prinesla le delno priznanje naših pravic, spoštovanje drugih še pričakujemo.
Dr. AVUGUST SFILIGOJ

IZ SLOVENIJE

JETIKA V MARIBORSKEM OKRAJU

Lansko leto so pregledali 99,95 odstotkov prebivalcev Mariborskega okraja. Pri teh so ugotovili 4,51 odstot. bolnih na tuberkulozi. Od 71.238 pregledanih je 125 primerov odprte tuberkuloze in 666 primerov inaktivne tbc.

Za te bolnike so takoj poskrbeli zdraviljenje v sanatoriju ali pa pri raznih dispanzerjih.

Glavni vzroki obolenj so neprimerna stanovanja, podhranjenost in alkoholizem.

POMANJKANJE STROKOVNIH DELAVCEV

Pomanjkanje strokovnih delavcev povzroča zlasti v strojni industriji prav resne težave. Poleg tega kritičnega števila strokovnjakov je še način magrajevanja in plačevanja, ki sili te strokovne delavce iz enega podjetja v drugo, kjer pač bole plačujejo. Tako je n. pr. lani odšlo iz tovarne avtomobilov TAM v Mariboru kar 400 strokovnih delavcev, ki so dobili drugod boljše zaposlitve. Tako število strokovnjakov, ki v enem letu zapusti neko podjetje, pač obično vpliva na proizvodnjo in tako tudi na ceno izdelkov. Pod takimi pogoji bo jugoslovanski industriji težko zadovoljiti domače potrebe, kaj šele uspešno konkurirati.

DAVEK NA LES

Da bi odvzeli proizvajalcem lese prekomerni dobiček, so z novo uredbo določili povisati prometni davek na les. Tako bo odšlej hlovdovina do prodajne cene 6500 din prosta davka, a že pri 10.000 din prodajne cene bo znašal prometni

Občni zbor KDZ v Doberdolu

V soboto 16. t. m. se je vršil občni zbor Kmetско-delavske zveze v Doberdolu. Udeležila sta se ga povabljena tudi dr. Sfiligoj iz Gorice in g. Karol Cernic iz Rupe.

Občni zbor je potekel mirno in v duhu pravega prijateljstva. Ker je prejšnji predsednik KDZ podal ostavko na svoje mesto, je občni zbor vodil tajnik Evgen Frandolič, ki je udeležencem povedal pomen in namen sklicanega občnega zbora ter vzroke, ki so do njega privedli. Udeleženci so po tem poročilu ostavko prejšnjega predsednika sprejeli in tako tudi vsega odbora ter prešli k volitvam novega.

Po kratkem prijaznem posvetovanju je bil v duhu največje zaupljivosti izvoljen s sedeči odbor: za predsednika Evgen Frandolič živ. Jožefa; za tajnika Evgen Ferfolja živ. Evgena; za blaginjaka Marijan Žužič živ. Andreja; za svetovalec pa Andrej Ferfolja pok. Jožefa. Zdravko Marušič živ. Ivana in Vladimir Gergelet živ. Jožefa.

Vsi člani novega odbora so izjavili, da se zavedajo naloge, ki so jih sprejeli, in dela, ki jih kot voditelje čaka. Zavedajoč se pomena in cilja Kmetско-delavske zveze na tem področju so si vsi pripadniki KDZ obljubili složno sodelovanje in trezno presojanje položaja, potrebe in reševanj vsega, kar se bo izkazalo, da v okviru programa KDZ utegne komu koristiti.

Navzoča dr. Sfiligoj in g. Karol Cernic iz Rupe, ki je tudi predsednik Kmetско-delavske zveze iz Sovodenj, sta seveda novemu odboru iz Doberdola čestitala in doberdolski KDZ želela najboljšega uspeha na delu.

Neprošen je nato dr. Sfiligoj orisal politični in gospodarski položaj slovenskega naroda v svetu, v matični državi, v zamejstvu in v emigraciji. Analiziral je razpored slovenskih sil v svetu ter program in cilj vsake organizacije ali skupine, ki te sile tvorijo, ter prikazal nujnost, da se vsi slovenski narodni demokratje med seboj povežejo vsaj v skupnih točkah njihovega programa. Naša aktualna naloga je, da se borimo za gospodarske in socialne potrebe ter jezikovne pravice. Naša zgodovinska ali bolje rečeno življenjska naloga pa je, da se ohranimo tudi nacionalno pri življenju.

Zato je dr. Sfiligoj večkrat poudaril, da nas je Slovencev v Italiji zadostno število, da se lahko sami pojavljamo na javnem političnem pozorišču, skromno sicer in brez velikih programov, ki jih ne zmoremo, pa vendar zadostno za naše čase in razmere. »Odločno moramo odklanjati, je dejal dr. Sfiligoj, vsako cepitve naših narodno demokratičnih sil. S svojo pridnostjo ter s svojim pametnim in vzornim vzgledom poštenega gospodarskega, socialnega, političnega in kulturnega udejstvovanja moramo bodriti naše ljudi k narodni zavednosti, ki nam jo samo Bog veleva in država.

ni zakon dovoljuje. Idealno bi sicer bilo, da bi se Slovenci v zamejstvu v glavnem organizirali zgolj narodno in strokovno. Toda razmere in skrajnost nekaterih političnih moč, pa tudi njihova nestrpljivost in nezumevanje bistva naših potreb tega danes ne dovoljujejo. Le Kmetско-delavske zveze gori omenjeni idealni program lahko izvajajo, ne da bi se svojim političnim idealom in ciljem odpovedali!

Kdor koli se od slovenske skupnosti odtuje in zahaja v tuje vrste, ta ni in ne more biti pravi Slovenec, ta ni zaupljiva slovenska sila, ampak listič, ki ga veter odnaša!

Kdor koli iz bilo katerega kof vzroka tudi samo trenutno splošno koristi našega naroda v celoti in naše manjšine posebej izdaja, ali iz gospodarskega ozira ali iz strankarske politične poteze ali pa tudi iz ideološkega in verskega nagiba ta ruši našo enotnost, povzroča zmedo, seje nezaupljivost in razdor med nami. Ta usodno naš skromni življenj v zamejstvu pogublja in ogroža njegov življenjski obstoj.

Tu je dr. Sfiligoj pokazal na razne primere in slučaje takega zadržanja nekaterih slovenskih organizacij in posameznikov, ki nam slej ko prej utegnejo škoditi, in pozval navzoče, naj ob vsaki priložnosti dobro premislijo, predno se za to ali ono organizacijo odločijo in predno potrdijo besede tega ali onega Slovenca, ki sili na stranpot, kajti le strogo demokratična organizacija, sloneča na temeljnih načelih narodnega demokratičnega nauka in krščanske morale utegne naš narod pravilno voditi skozi viharno življenje in ga rešiti zmot in zablod. V tem duhu nastopa tudi Slovenska demokratična zveza z zahtevno, da vlada zaščiti Slovence v Italiji.

Naloga Kmetско-delavske zveze in njenih članov pa je: izvajanje začrtanega programa, ki je gospodarskega, socialnega, splošno narodnega in tudi kulturnega značaja in v okviru doberdolske občine, ki že zaradi njene legé in zgodovinskih dogodiljev, ki so se tam odigrali, je in mora ostati ena najpomembnejših slovenskih občin.

»Srite je demokratične in narodne misli — je zaključil dr. Sfiligoj — in zbirajte svoje pristaje s prepričevalno besedo, ki naj bo vedno odkrita, nikoli skrita.«

2 roditeljskega sestanka na strokovni šoli

V nedeljo 17. t. m. ob 10 uri so se sestali na šoli starši učencev in učenk naše strokovne šole. Prišli so skoraj polnoštevilno, manjkalo je samo okoli 10 odstotkov onih roditeljev, ki bi jih šola najraje videla. Ravnatelj prof. Pavšič je pozdravil v prisotnosti vseh profesorjev starše in zastopnike zavodov in jim omenjal one hibe, ki tarajo naše šole. Poudarjal je nepolitičnost šole, priporočal je pa vsem strankam, da spoštujejo tudi zastopnike in starše drugih pripravilnih profesorjih. Starši so z zanimanjem sledili razlagam in vsi so pokazali najboljšo voljo in velik optimizem. Ravnatelj je prosil vse, naj prsto in brez strahu povejo svoje želje in svoje kritike, če ne želijo javno, lahko tudi sna štiri oči. Ravnatelj je razložil tudi, kam naj se obrnejo naši učenci, ko to šolo končajo.

Ko je končal prvi del sestanka, so šli starši z razredniki vsak svoj razred in tam so zopet razredniki opozarjali goste na one pomanjkljivosti, ki kvarijo dotični razred. Vsak član proforskoga zbora je odgovarjal na vprašanja vsakega gosta. Vsi so želeli in zato se je tudi sklenilo enoglasno, da bodo druga leta dva tuka sestanka: eden hitro po Božiču in po prvem spričevalu, drugi pa po drugem spričevalu, okoli Velike noči.

Dokler bodo imeli naši starši toliko zanimanja in tak optimizem, ni strahu za obstanek naših slovenskih šol.

Po dveh urah in pol so se gostje zadovoljno in z velikim zaupanjem razšli.

Urniki trgovin za praznike

24. in 25. aprila bodo trgovine obratovale po sledečem urniku: nedelja 24. aprila bodo odprte mesnice, in sicer od 6.30 do 11.1. pekarne in mlekarnar od 6.30 do 12.30; trgovine s sadjem in zelenjavo od 8. do 12.; cvetličarne od 8. do 13.; ostale trgovine bodo ves dan zaprte; ponedeljek 25. aprila bodo v do-poldnanskih urah odprte samo pekarne, mlekarnar in cvetličarne; vse ostale trgovine bodo ves dan zaprte.

GOSPODARSTVO

O SEJANJU KORUZE

Za sejanje korusa, ki je v tem času že primerno, so mnogi kmetovalci gnoj zaorali že mesni, drugi pa pozneje. V jeseni ali pozimi zaorani gnoj učinkuje že letos, kar je zelo važno, ker je korusa rastlina, ki zahteva obilnega gnojenja s hlevskim gnojem.

Kdor gnoja ni že prej zaoral, lahko to še sedaj stori, in sicer na vsakih 1.000 metrov površine naj potroši 40 do 50 kvintalov dobro udelanega gnoja in zraven še 30 do 40 kg superfosfata.

Koruzi pa ugaajo tudi samo umetna gnojila, brez hlevskega gnoja. V tem primeru moramo potrositi 50 do 60 kg superfosfata, 15 do 20 kg kalijeve soli in 20 do 25 kg žveplenokislega amoniaka na vsakih 1.000 metrov površine. Namesto žvepleno kislega amoniaka lahko vrzemo isto količino apnenega dušika, ki je posebno priporočljivo z težko in vlečno zemljo.

Lahko pa namesto vseh navedenih umetnih gnojil rabimo za gnojenje korusa samo celovito gnojilo FNK, in sicer 60 do 80 kg na 1.000 metrov površine tako, kakor je zemlja več ali manj gnojila potrebna.

Namesto tega lahko gnojimo s 15 do 20 kg Bi-amonijevega fosfata in s 15 do 20 kg kalijeve soli, vedno na 1.000 metrov površine. Zemljo razoramo vrzemo gnojila in nato pobranamo, da se gnojila z zemljo dobro spojijo. Zlasti ilovnato zemljo je treba takoj pobranati, ker se sveže zorana zemlja laže drobi!

Priporočamo sejanje ameriške križane korusa (mais ibridi), ker

nam nudi največji pridelek, in sicer do 116 kvintalov zrnja na hektar njive. Te križane ameriške korusa poznamo v glavnem tri vrste, ki jih po dozorevanju delimo v zgodnjo, srednjo in pozno vrsto.

Pri tem pripominjamo, da nudi vlada posebno denarno pomoč za nakup tega semena. Kdor prošnje za tako pomoč ni še vložil na Kmetijsko nadzorništvu, naj se požuri, da roka ne zamudi!

Zgodnjo vrsto omenjene ameriške korusa je treba sejati v bolj pušto in peščeno zemljo; srednje vrste pa sejevmo v srednje težke in srednje rodovitno zemljo ali v zemljo, kjer smo ravno pokosili rdečo deteljo ali pa tudi v zemljo, kjer smo opravili prvo košnjo večne ali nemške detelje.

Pozno vrsto ameriške križane korusa, ki nam da največji donos, sejevmo v globoko in rodovitno zemljo.

Vse te vrste korusa dobimo pri kmetijskih konzorcijih, kjer nam nudijo še druga morebitna potrebna pojasnila.

Koruso sejevmo v vrste v razdalji kakih 80 cm drugo od druge. Priporočljivo je sejati bolj na gsto, in sicer 3 do 4 kg zrnja na 1.000 metrov površine, to pa zaradi tega, ker se lahko zgodi, da seme razni škodljivci pokvarijo ali uničijo.

Protiv škodljivcem lahko uporabljamo ALDRIN, EPTAKLOR, GEOGAMA in druga sredstva. Lahko jih mešamo skupaj z gnojilom v količini 5 kg na 1.000 metrov površine ali pa jih pomešamo s semenom, ko ga sejevmo. V tem zadnjem primeru zadostuje 20 kg na kg semena.

Kako fabricirajo „Pravdo“?

DVA TISOČ PET STO ČASNIKARJEV - CENZURA NAD CENZURO

Ce bi kdor koli na svetu želel izdati časnik po vzorcih moskovske »Pravde«, bi v nekaj tednih zašel v konkurzo.

Ceprav obsega »Pravda« le štiri strani, je nameščenih pri listu nič manj kot 2500 oseb. K temu številu spada vsekakor tudi 1500 krajevnih dopisnikov v najrazličnejših mestih in trgih Sovjetije. Poleg plače prejema še posebne nagrade za objavljene prispevke.

Uredniški zbor v Moskvi sestavlja 350 inštruktorjev in nadzornikov ter 390 sodelujočih urednikov, ki opravljajo stvarno časniškarsko delo. Ostalo osebje tvori dopisniki iz tujine, posejani po najvznejših informativnih središčih sveta s plačami in dodatki za stroške, ki so neprimerno višji od prejemkov njihovih kapitalističnih tovarišev.

Na sami konici uredništva je glavni urednik s 15 souredniki. Najvznejše področje je referat za komunistične partijske vesti, na drugem mestu so vesti iz tujine in prav na dnu novice z umetniškimi področji. Vsak urednik mora ob začetku meseca predložiti svoj delovni načrt uredniškemu svetu. Svet, ki ga sestavljajo vodilni uredniki, potrjuje predlagane zamisli, jih spreminja in dopolnjuje po smernicah in določilih Centralnega komiteja KP. Centralni komitej je najvišja instanca za odločevanja o pisanju »Pravde«.

Sodelujoči uredniki imajo navadno po 10 do 15 dni časa za sestavo posameznega članka. Tako napišejo mesečno po dva, največ do tri članke. Zahodnemu časnikarju, ki ga stalno preganja čas, bi se to zdelo izredno udobno življenje. Pa vendar ni. Poročevalce »Pravde« nadleguje skrbi, o katerih se njihovim kolegom v kapitalističnih deželah niti ne sanja.

Sovjetski časnikar mora z vso skrbnostjo paziti, da se vsak stavek, ki ga napiše, stoddostno sklada z vsakokratno politično usmerjenostjo. Vsaka malenkost, ki jo napiše, je lahko neugodna množičnemu, ki je trenutno na vladi, kar lahko pomeni za nesrečnega časnikarja priložno delo ali celo smrt. Sovjetski časnikar mora točno vedeti za mnenje svojih nadrejenih o vseh v članku navedenih osebah. Morda je eden ali drugi zašel v nemilost, ne da bi bil on sam o tem poučen. Pogostokrat mora s svojimi inštruktorji prirediti množične sestanke, »spontane« demonstracije in organizirati kolektivna pisma čitateljem na uredniški svet s pozivalami in priznanji.

Na drugi strani uživa poročevalce »Pravde« prednosti in ugled, ki ga uživajo njegovi zahodni kolegi kvečjemu v romanih. Ob vsakem trenutku ima na razpolago avto — ugodnost, ki jo uživajo le najvišji člani sovjetske birokracije. Proste vstopnice za kino, gledališče, balet in koncerte so mu vedno na razpolago. Vso deželo lahko prepotuje ima pravico do najboljših mest v vlakih in hotelih, pravico do prvostavne prehrane v najboljših restavracijah po razmeroma nizkih cenah in deležen je tudi vseh ostalih »dovoljenih« verzištev.

V svojevrstno razvrščeni sovjetski birokraciji zavzema vsakdo, ki spada v zbor »Pravde«, izredno važno mesto in ga zato tudi izkorišča kolikor časa more, kajti ne prestanto niha nad njim Damoklejev meč. Ceprav njegov uradni položaj ni visok, tudi vendar v neposrednih stikih z viri moči in oblastnosti. V Kremelj mu je pot odprta.

Ker je treba objave v »Pravdi« smatrati kot uradna sovjetska mišljenja svetovnih dogodkov, pošilja

lja tajništvo »remlja« dnevno uredniškemu svetu strogo zaupne smernice, katerih se mora osebje držati z vso strogostjo. Poleg tega se vsi članki o zunanji politiki in vse brzojavke dopisnikov iz tujine dvakrat cenzurirajo. Prvič opravi to delo agencija TASS, drugič pa mednarodna služba tajništva Centralnega komiteja. Poleg tega pregleda dnevno vse članke za objavo oddelek notranjega ministrstva, ki je o tem za časa Stalinovega življenja referiral diktatorju osebno. Verjetno je, da se je ta praksa ohranila tudi pri njegovih naslednikih. Ko je list v prvih izvodih dotiskan, je potrebno končno dovoljenje Kremeja, predno odhaja list v promet.

»Pravda« daje ton vsemu ostalemu sovjetskemu tisku na vseh področjih javnega mnenja. Tako je n. pr. iz zapovrstnega reda nastevanja najvišjih sovjetskih funkcionarjev razvidna vsakokratna veljavna posameznih zastopnikov partijske hierarhije.

Smernice »Pravde« so vedno odločilne za Sovjetijo in celotni sovjetski tisk ter za ostale KP po svetu. Niti enemu ministrskemu predsedniku pripraviških držav bi niholi ne padlo v glavo, da bi se jih ne držal.

Proti kritiki v »Pravdi« ni priziva. Pred časom je n. pr. večina sovjetskih literarnih kritikov ugodno ocenila roman Vasilija Grosmana »Za pravično stvar«. »Pravda« pa je delo označila za »škodljivo in nazadnjaško«. Takoj so sovjetski pisatelji obrnili svoje mnenje za 180 stopinj in »Literarnaja Gazeta« je polno stran posvetila raztrganju romana, ki ga je deset dni pred tem hvalila na vse pretege.

Celotna naklada »Pravde« znaša v tem času 2,5 milijona izvodov. Da jo še istega dne prejme čitatelj v najoddaljenem kotu Sovjetije, razpošilja matrice v jutranjih urah z letali v Kijev, Baku, Sverdlovsk, Leningrad in Novosibirsk. Kjer tiskajo krajevne naklade. Z letalsko pošto pošiljajo »Pravdo« tudi v glavna središča podrepiških držav in v važnejša mesta svobodnega sveta.

Tako prihaja »Pravda« v svet, skovana od štiri in sto urednikov, zaštrana od nekaj sto inštruktorjev, vodena in cenzurirana od CK KP. Od vseh teh njenih fabrikantov pa se verjetno nihče več ne zaveda smisla njenega naslova: »Pravda« pomeni »Resnica«.

DESETLETNI JUBILEJ KOMUNISTIČNEGA OSVOBOJENJA

Vprašanje otroške ohromelosti

Ko so leta 1948 odkrili tri vrste virusov, ki povzročajo spirhalno otroško ohromelost, so napravili velik korak naprej v smeri zatiranja te človeške naloge. Takrat so zvedeli, kaj je treba pobijati, niso pa je uganili kako. Z velikim številom sodelavcev in a obsežnimi denarnimi sredstvi ameriški »National Foundation for Infantile Paralysis« je prišel zdravnik in bakteriolog dr. Jonas Salk z znanstvenim iskanjem sredstva za pobijanje otroške ohromelosti.

Mnoga vseučilišča in znanstveni zavodi so podpirali z vso vno odkrivanje raznih pripomočkov za moža, ki si je ustvaril sloves pri pobijanje infekcijskih obolenj. Tudi za te poizkuse so morali žrtvovati poizkusne živali. Te žrtve niso bile majhne. Nad 15.000 opic iz Indije in jugovzhodne Azije je žrtvovalo svoja življenja v pomoč milijonom in milijonom otrok. Po dveh letih trdega dela so poizkusi omogočili, da so znanstveniki lahko tvegali poizkuse tudi na človeku. Oglušali so se kritični glasovi, ki so zatrjevali, da Salkovo cepivo pospešuje otroško ohromelost.

Dr. Salk je na te kritike odgovoril s tem, da je svoj vakciji s pokončanimi pollovirji, ki krepijo obrambne sile organizma, cepil samo sebi in svojim trem otrokom, od katerih je bil najmlajši star komaj tri leta.

S tem je pričelo najboljše eksperimentiranje v medicini, kar ga pomni človeštvo. Na zemljevidu Združenih držav so označili 217 zemljepisnih okrožij, v katerih so pojava otroške ohromelosti najpogostejši. Na teh področjih so cepili s salkvakcinom 400.000 otrok. Na

daljših 200.000 otrok so cepili z nekim nevtralnim cepivom, tako da niti otroci, niti starši niso vedeli, ali so bili cepljeni z njegovim cepivom ali z nevtralnimi. Nadalje so pritegnili v nadzorno službo 1.800.000 otrok. Vsi ti ukrepi so bili potrebni, da bi na eni strani prišli do veljavnih zaključkov, na drugi strani pa, da bi preprečili izgledne posledice o učinkovitosti cepiva.

Imenovani zavod je porabil 7 in pol milijonov dolarjev za statistične ugotovitve, za cepljenja in za valoriziranje dva in pol milijona kartotek, ki so jih izpopolnili v teku »operacije Salk«. Z orjaškimi elektronskimi računskimi stroji so izračunali rezultate, in zbor učnjakov in strokovnjakov za kužne bolezni je analiziral orjaški eksperiment.

Kakor smo že poročali, je »operacija Salk« uspela zadovoljivo. Tudi v Italiji so že prejeli nekaj vzorcev cepiva in v kratkem bodo pričeli z množičnim izdelovanjem novega sredstva proti otroški ohromelosti.

Odprava potnih listov

Vlade Italije, Belgije, Francije, Luksemburga, Zahodne Nemčije in Posarja so sporočile Evropskemu svetu, da so pripravljene dopustiti državljanom drugih članic Evropskega sveta, da lahko svobodno prehajajo čez njihove meje, ne da bi za to morali imeti potni listi. Vlade naštetih šestih držav so pripravljene skleniti zadevni sporazum z vsemi članicami Evropskega sveta, ki ponudijo enake ugodnosti.

Čas v Egiptu

Angleški slikar Vasco Lazzolo je hudo užaljen nad današnjimi egiptskimi oblastniki. Nič čudnega, saj so ga posteno potegnili za nos. Pred tremi meseci je odpotoval na povabilo polkovnika Nasserja v Kairo, da bi novega poglavarja portretiral. Objubili so mu nagrado 1.800.000 lir. Prvi dan po prihodu slikarja v Kairo mu je njegov tajnik sporočil, kdaj bo polkovnik lahko poziral. Ko pa se je slikar na določen dan predstavil, so mu z orientalsko vljudnostjo sporočili, da je poglavar zadržan.

Tako so ga odpravljali tudi pri vseh nadaljnjih sestankih. Stalno so določevali sestanke in stalno je »prihajalo kaj vmes«. Enkrat so mu dejali, da je Nasser prisoten pri neki usmrtitvi, drugič, da pregleduje egiptsko vojsko, tretjič, da je na seji itd. Končno je Anglež izgubil potrpljenje in pokazal hrabrosti Egiptu. »Skoda«, je še dodal, »polkovnika« bi bilo veselje slikati.

Sonce - rednik človeštva

V Združenih državah se v zadnjem času ukvarjajo s poizkusi, ki bodo, če bodo uspešni, spremenili človeško življenje v veliko večjem obsegu, kakor pa se je to zgodilo z odkritjem atomske energije. V tem primeru ne gre za izdelavo uničevalnih orožij, pač pa za odkritja, ki bodo služila izključno mirni uporabi. Gre za tako imenovano fotosintezo. V laboratorijih Združenih držav brskajo številni znanstveniki prav za to skrivnostno mater narave.

Fotosintezo imenujemo postopek, po katerem gradijo zelene rastline s pomočjo ogljikovih vodikov iz vode in ogljikovega dvokisa iz zraka ter pod vplivom sončne energije nova življenja.

Ze nad dve sto let znani pojav fotosinteze je ostal vse do danes prikrit človeškemu umu. Če bi odkritje te skrivnosti v resnici uspelo — in mnogi znaki kažejo, da bo uspelo — se bo obraz naše zemlje povsem spremenil. Zelene rastline služijo za prehrano skoro vsemu živalstvu ki služi za človeško prehrano. S svojimi koreninami prispelajo pod zemljo k transformaciji tal v premog ali nafto, k življenjsko važnim dobrinam modernega življenja. Nad zemljo vsrkava ogljikov dvokis iz zraka in oddajajo kisik, ki ga vdihavamo.

Kemična tovarna fotosinteze je zelen rastlinski list, katerega zelenilo (klorofil) igra odločilno vlogo pri preobrazovalnem postopku. Ogljikovi vodiki, ki jih rastlina tu proizvaja, so predvsem sladkor, celuloza, škrob in rastlinske maščobe. Znanost je že davno spoznala, da je važen faktor pri tem skrivnostnem mehanizmu, ki rastlini omogoča tvorbo organskih osnovnih tvarin, prav sončna energija. Človeštvo bi se tega orjaškega vrelca moči vsemirja lahko posluževalo, kakor hitro bi bila odkrita skrivnost fotosinteze. Če bi se posrečilo postopek fotosinteze industrijsko ponarejati, bi bilo mogoče ves pri izgorevanju nastali ogljikov dvokis s pomočjo sončne energije tako uporabiti za gradnjo ogljikovih vodikov in na ta način kopičiti sončno energijo. Človeštvo bi med drugim postalo povsem neodvisno od premoga in nafte in bi ne stikalo za novimi naravnimi zakladi.

Pri preizkusih ra razrešitev uganke fotosinteze je kopica ameriških znanstvenikov vseučilišča v Berkeleyju dosegla prvi veliki uspeh. Pod vodstvom dr. Danijela Arona, profesorja za rastlinsko fiziologijo, je znanstvenikom uspelo s pomočjo sončne energije prvič v zgodovini proizvajati iz ogljikove-

ga dvokisa in vode sladkor in škrob izven žive celice zelene rastline.

S tem je dosežen prvi korak na poti izkoriščanja sončne energije. Dnevno pošilja sonce nad en kvadrilijon kilovatnih ur energije na našo zemljo (kar je samo majhen odstotek tega, kar pošilja sonce v vsemirje). Izračunali so, da z zmernem pasu obseva sonce hektar zemlje na leto z 20 milijardami kilovatnih ur energije. Ta ogromna količina energije pa se izkorišča le v neznamenem odstotku. V najboljšem slučaju pretvorijo rastline komaj tri od sto sončne energije, dolečeno drevje celo komaj 0,1 od sto. Znanstveniki se nadejajo, da bodo izkoriščali vsaj 20 od sto sončne energije, če bodo enkrat odkrili skrivnost fotosinteze. To bi zadostovalo, da vzdržujejo v pogonu vse motorje na svetu.

Glavna naloga odkritja fotosinteze pa bo v tem, da bo človeštvo neodvisno od rastlin hitreje, bolj racionalno in ceneje proizvajalo vse potrebne prideleke. Če bi v laboratorijih rekonstruirali do sedaj še neznan postopek, po katerem se v sladkornem trsu tvori sladkor, ali v gumijavcu gumij iz ogljikovega dvokisa in vode, potem bi nam postal sladkorni trs in tudi gumijevce nepotreben.

Ameriški znanstveniki so prepričani, da bodo najkasneje v dveh ali treh letih prišli na sled skrivnosti fotosinteze. Praktična uporaba postopka pa bo zahtevala najmanj toliko časa, kakor ga je zahteval razvoj atomske energije. Celo pesimisti med znanstveniki so prepričani, da bodo tovarne v sedmih ali osmih letih izdelovale sladkor, riž ali maščobo iz ogljikovega dvokisa in vode ter pod vplivom sončne energije.

»Sonce nas bo prehranjevalo« je preročeval prof. Aron, ko je pred kratkim pred ameriško družbo za pospeševanje znanosti predaval o svojih raziskovanjih. »Odkritje fotosinteze bo odprlo človeštvo do neomejene obilice in s tem blaginje za človeški rod.« Vsekakor je razveseljujo, da v Združenih državah odkritju fotosinteze pripisujejo najmanj tako veliko važnost kot atomskemu raziskovanju. Če se ti poizkusi posrečijo, bo tudi komunizem postal odveč, saj živi in kraljuje samo od mizerije. Kaj bo z našimi komunističnimi agenti?...

To je za Vzhod v resnici eksistenčno vprašanje. Ali bo fotosinteza, če jo uresničijo, rešila socialna vprašanja, ki mučijo današnji svet; ali bo zavrgla atomsko bombo v ropotarnico; ali bo pri bogato pogrnjeni mizi nasitila lačne in žejne in pobratila ljudi med seboj?...

OD TU IN TAM

Eden izmed najznamenitejših diamantov sveta, svetlo rumeni »Florentinec«, last habsburške hiše, je menjal po 200 letih zopet svojega gospodarja. Za neznan ceno ga je kupil bančni sindikat v New Yorku. Njegov lastnik je bil Oto Habsburški. Ze l. 1938 ga je Oto poskušal prodati na amsterdamski borzi za 2 milijona holandskih goldinarjev. Do kupčije pa ni prišlo. Kasneje ga je Oto založil pri neki banki kot varščino za posojilo. Diamant tehta 128 in pol karatov. V avstrijski lasti je bil od l. 1745.

Stavbo so takrat podprli z močnimi lesenimi ogradi v pričakovanju, da jo bodo povsem prenovili. Leta 1949 je cerkev pogorela. Jordanska vlada je pred prazniki izjavila, da bi morale cerkev obnoviti skupno: katoliška, grška pravoslavna in armenska ortodoksna Cerkev. Na tem mestu pa vlada prav med temi tremi krščanskimi Cerkvami prekeranje in bo verjetno trajalo še precej časa, predno bo prišlo do vzajemnosti glede obnove božjega hrama v Jeruzalemu.

Ameriški trgovci, obrtniki, lastniki kinodvoran, hotelov, restavracij, kavarn itd. si sedaj lahko nabavljajo »sintetične dišave« v konzervnih skatlah, s katerimi ustrezno parfumirajo svoje lokale. Za

sedaj so na razpolago te-le dišave: kava, čokolada, ocvrte ribe, svinjska pečenka, svež kruh, banane itd

Zadnje ljudsko štetje v Jugoslaviji ugotavlja, da je v Titovi kraljevini 3678 mater, ki imajo po več ko 16 otrok. Rekord uživa vsekakor mati z 28 otroki. Nič manj ko 83.000 mater ima po 10 otrok in 200.000 jih ima po 7, 8 ali 9 otrok.

Zahodnonemški zvezni kancler Konrad Adenauer prejema dnevno številna ljubavna pisma in ženitovnanjske ponudbe z vseh predeleov dežele. »Dobro ohranjene dame« mu ponujajo srce in prijetne stanovanjske udobnosti. Mnoge ponudnice tudi zatrjujejo, da »bi skupni rentnini zagotovili obema lepo življenje«. Adenauer ta pisma načelno odlaga v koš. Ko pa se je pred kratkim neka neučakanka vtihotapila v hotel v Rhoendorfu — kjer stanuje kancler — in pri odhodu naprosila hotelarja, naj račun predloži v plačilo kanclerju, ker »da je z njim tako rekoč poročena«, je kancler plačilo energično zavrnil.

Sovjetski veleposlanik v Londonu, Jakob Malik, vzdržuje več služinčadi kakor kateri koli diplomat v britanski prestolnici ali kjer koli drugje. Tudi znatno več kakor kateri koli državnik. V njegovi zasebni rezidenci ima na razpolago 45 oseb služinčadi: hišnikov, vrtnarjev, služabnikov in hišnih pomočnikov, kuharjev in kuharic, čistilk itd. V veleposlaništvu je nameščenih 124 uslužbencev, 26 vrtnarjev in 16 šoferjev. V predrevolucionarnih obdobjih so komunistični agenti prvič »kapitalistične razvade« najbolj obojevali. Komunistična gospoda je tudi pod kožo krvava...

Prvič v zgodovini železniškega prometa so pred dnevi na progi Pariz - Le Mans preizkusili vožnjo z vlakom brez strojevodje. Vlak je sestavljal električna lokomotiva s tremi navadnimi vagoni in vozom za popravila. Vlak so vodili radijsko iz časne postaje.

POD ČRTO

PLUTO

Pluto je dobra pasja para; zvesta, ljubezniva in mirna žival. Prisegam, da je tako! Seveda, če ga ljudje dražijo ali mu celo grozijo z dežnikom, potem je, kar je...

Sedela sva z ženo na vrtu in srebrala turško kavo. Nenadoma nas je streslo. »Slišiš?« je zastokala Uršula. »Zunaj kliče nekdo na pomoč!« Seveda sem slišal, planil pokoncu, zdrel k vrtnim vratom in prisopilah komaj pravočasno. Pluto, razdražen nad dežnikom, je hotel pravkar zagrabiti!

»Pluto! Nazaj!« sem zakričal in zvezljal kot stara lokomotiva. Pluto se je takoj umaknil, stisnil rep med noge in izginil med vrtnicami. V zadregi sem se obrnil do dame z dežnikom.

»Oprostite!« sem dejal. »Pluto je mirna žival, še nikoli ni nobenega napada!«

»Mirna žival?« je zavtila gospa. »To mrcino imenujete mirna žival. Pošast me je napadla in me hotela razmrevariti!« Govorila je čisto točkano.

»Tega pa že ne! Z dežnikom ga ne bi smeli...«

»Kaj naj bi se pustila najprej požreti, a?« je zahrpelja, da so se ji ustnice kar poveznile. »Vam bom že pokazal! Vas in psa bom prijela policiji! Moj zet je odvnetnik, da veste! Tožil vas bo, saj nismo v afriški džungli; česa si vsega ne dovolijo ti pritepenčli! Moja italijanska je čisto krvena Tržačanka in to je danes napak.

»Ali gospa...« sem jo tolažil. Jezno me je prekinila: »Svoje besede lahko ohranite zase, posebno se take, ki kar smrdijo po barbarizmi; časi prepotence so minuli, sedaj je tu red in zakonitost! Govorili bomo pred sodiščem, in to v čistem jeziku, zapomnite si! Z dežnikom je zamahedrala po zraku in z nogo zacepetala po tleh. Na levo in desno vzdolž ulice je še vriščala v pričakovanju, da ji bodo od nekod zaploskali, pa ji niso. Končno je izginila za ovinkom.

Uršula je stala bleda pod vrati. »Pezi, ta naju bo pripeljala še v zapor, danes je to tako lahko!« Polileh sta ji zdrknili dve debeli solzi. »Kaj kvasiš neumnosti,« sem se razjezil, »končno se je Pluto niti dotaknil ni. Bom že stvar uredil. Poleg tega pa sem prepričan, da je v svoji histeriji pozabila na ulico in hišno številko.«

Pa ni pozabila niti ulice, niti hišne številke. Nasprotno, že čez dobrih dvajset minut je privozil pred vrata taksi. Zabrilgal je zvonec, na dolgo in poln preplahov. Morda so vam taki blizgi zvonca ostali še v spominu iz preteklosti! Pravijo, da zvonci nimajo duše, jaz o tem nisem prepričan. Kolena so se mi zmečala. Odbil sem se k vratom in jih odprl. Zunaj je stal mož brez sapa in strahovito razkačen.

»Gospod!« je izbruhnil. »Vaš pes...«

Prekinil sem ga vljudno: »Prosim vstopite vendar, da zadevo mirno urediva.«

»Ni treba,« je zakričal. »Stvar je jasna! Vaš pes je naskočil mojo tašo in ona se je pri tem strahovito prestrašila. Najmanj osem tednov bo morala v toplice za bolne na sru. Prišel sem...«

»Da mi sporočite, da moram plačati odškodnino, vem,« sem zagodrnjal v skrbeh.

»Ne,« je zakričal možakar. »Zato, da vas vprašam, koliko bi hoteli za tako postrežljivega psa; to je edino bitje na svetu, ki se mu je posrečilo odstraniti tašo za osem tednov...«

Polde Golida

NAŠA ZEMLJA

Pomlad je. Stopam po domači grudi; tako toplo in mehko mi je pri sru; ne umikam se tej blaženosti; zakaj srce je trdno od hrepenenja in si želi počitka.

Domača zemlja mi je trda pod nogami, noge postajajo okorne, a oči nemirno segajo nekam daleč, daleč.

Pod mano Jadransko morje buta ob slovensko obalo. Valovi divje vzkipevajo in padajo in izginevajo; prav tako izginevo mi nekoč, toda sedaj je pomlad, sonce nam sije močnejše in mi smo mladi.

Gledam žarke, ki ogrevajo domačo grudo, sladko mi je pri sru. Zemlja domača! V roke te jemljem, stiskam te k sru, k ustnicam in ne izpustim te nikoli več; tako te ljubim.

Zapuščajo te, zemlja slovenska, in odhajajo; na kromu ladje so in mahajo ti v slovo; mlade oči te morda zadnjikrat gledajo in božajo tvoj obalo, ob katero butajo pomladni valovi. Mokre oči te iščejo, da ti zaupa; vrnemo se.

A ti slutiš bodočnost in jim ne verjameš.

Stopam po domačih tleh. Kmetje, slovenski kmetje obdelujejo to zem-

ljo. Njih trde žulje in njihov krvavi pot vprašaj, čigava je ta zemlja.

V vinogradih so odcveli mandeljni in trte se že jokajo. Kako lepo je tu živeti in se boriti.

Srce hrepeni daleč na poljane in planine. Tja, kjer zvesta Zala moli, kjer spji kralj Matjaž, kjer se stoji Gosposvetki kamen nam vsem v živ spomin; ne opujate, vztrajajte.

Stopam po naši zemlji in prisluškujem petju ptic. Kot v raj! A srce se ne umiri. Oči iščejo Triglav. Tam bi rad bil. Z enim samim pogledom bi objel vso slovensko zemljo in jo poljubil vso krvavečo; vsaj za trenutek bi bilo pogašeno hrepenenje, vrnjen mir. Pomlad bi bila v mojem sru in pomladno sonce bi gredo Triglav, mene in naš slovenski rod.

In trta bi nam v vinogradih rodila še slajše grozdje in vrnila bi se sinovi, razkropljeni po svetu, in Jadransko morje bi z večjo silo butalo ob slovensko obalo, in Triglav bi gledal na tri strani, ponosen na svoje sinove, in kralj Matjaž bi se prebudil iz tisočletnega spanja in zaživel z nami novo življenje. Zala pa bi nam s svojo gorečo molitvijo grela sru in duše.

DRAGO STOKA

VESTI s TRŽAŠKEGA

Za pomirjenje in sožitje

Nastop Dr. Agneletta na zasedanju občinskega sveta dne 15. aprila

Zaradi važnosti prinašamo govor dr. J. Agneletta pred glasovanjem o občinskem proračunu. Govor glasi:

Sledil sem razpravi o proračunu in izjavam posameznim odbornikom. Ze v svojem govoru o bilanci sem naglasil, da predloženi proračun ne more zadovoljiti in da ne morem odobravati vseh kriterijev, po katerih je sestavljen. Priporočal sem predvsem več varčnosti in da se izločijo vsi oni stroški, ki niso neobhodno potrebni za modro upravljanje občine.

Glede slovenske manjšine in njenih potreb sem zavzel stališče zmernosti in nisem zahteval stvarni, o katerih vem vnaprej, da jih občina ne bi mogla za sedaj izpolniti. Hotel sem biti stvaren in objektivni, govoril sem v občinskem svetu in občinskem odboru, ne za ulico in za propagando. Zato sem pričakoval več razumevanja za slovenske potrebe, ki sem jih v svojem govoru o proračunu iznesel.

Toda govor obč. odbornika prof. Sciolisa ni upošteval teh potreb. Prof. Sciolis v svojih govorih zavzema stalno odklonilno stališče nasproti slovenskim kulturnim zahtevam. On prikazuje stvari tako, kakor da bi Slovenci na šolskem področju uživali več pravic, več ugodnosti kot Italijani. On prinaša pred občinski svet vrsto števil, iz katerih izhaja, da imajo slovenske šole sorazmerno več učilnic na razpolago kot italijanske šole, da je v italijanskih učilnicah večje število učencev kot v slovenskih razredih. In tako pride na podlagi enega samega dokaza prikazana čimtelja, t. j. prostora, do krivega zaključka, da so slovenske šolske in kulturne zahteve na boljšem kot italijanske.

Ne zmeni se za to, da nimajo Slovenci v mestu niti enega otroškega vrta. Ze ves čas od 1. 1949 zahtevamo Slovenci od občine, da stavi na razpolago za slovenski otroški vrtec vsaj eno samo učilnico ali en prostor v ulici Sv. Frančiška in v ulici Donadoni. Šolska vodstva ljudskih šol v teh dveh krajih so bila že pripravljena odstopiti po eno učilnico za slovenski vrtec, ali prof. Sciolis odnese njegov šolski oddelek je to odklonil.

Prof. Sciolis trdi, da v kraju Sv. Frančiška niti Italijani nimajo svojega otroškega vrta. Ali pri tem ne pomisli, da so slovenski starši povečini delavci, tako da potrebujejo za svoje otroke otroški vrtec bolj kot italijanski starši, ki so gospodarsko boljše situirani kot slovenski in drže čez dan otroke lahko doma.

Slovenske otroške vrte ne bi bilo treba vzdrževati občini, ker je bila državna šolska uprava z upravo otroških vrtecev (Opera Asili Infantili) pripravljena prevzeti vrtece na svoje breme. Le malo dobre volje je treba s strani šolskega oddelka in ne bi bilo pritožb. Isto velja za slovensko zabavišče in podporo slovenskim kulturnim ustanovam. Slovenci tvorijo v Trstu priznano etnično manjšino in kot taki nimajo samo pravice do šol, ampak tudi do tako nujno potrebnega zabavišča in kulturne podpore iz občinskih sredstev sorazmerno podporam, ki jih prejema italijanske ustanove.

To zahteva pravičnost občinske uprave do slovenske manjšine.

Treba je končno začeti razumevati, da tvorijo Slovenci v Trstu narodnostno manjšino, kateri je Italija priznala vse pravice, ki so potrebne, da ohrani svoj narodnostni značaj. In kot taki imajo pravico do pravične sorazmerne podpore iz občinskih skladov za svoje kulturne potrebe prav tako kot italijanske ustanove.

Ta enakost in pravica mora priti do izraza tudi pri nameščanju slovenskih uradnikov in uslužbencev v občinskih uradih, delih in podjetjih.

Tu je sedaj Italija, ki upravlja naše Ozemlje. Zato ni več nikakega razloga s strani večine občinskega sveta za zapostavljanje Slovencev iz strahu za narodnostni značaj Trsta. Predsodki morajo pasti. Osvobodimo se spon in miselnosti minulih časov. Tudi mestni tržaški odbor bo moral končno pokazati večje razumevanje za kulturne in socialne potrebe Slovencev.

Zato zahtevam in pričakujem, da občinski odbor, tudi če v ta proračun ne more več uvrstiti skladov, zadosti slovenskim šolskim in kulturnim potrebam, vzame takoj v resen pretres moje zahteve, ki so: otvoritev slovenskih otroških vrtecev v ulici Sv. Frančiška in v ulici Donadoni; zgraditev zabavišča v mestu za slovensko mladino; dotacije slovenskih šol sorazmerno s prispevki in dotacijami, ki jih dobivajo italijanske šole; prispevki

iz občinskih sredstev za slovenske kulturne potrebe sorazmerno prispevkom, ki jih prejema italijanske kulturne ustanove, in končno sorazmerno sprejemanje v službo pri občini pripadnikov slovenske etnične skupine.

Po vsem tem ne morem odobravati proračuna, ki se tiče šolskega oddelka, sem pa mnenja, da se ne sme odreči Upravi denarnih sredstev za upravljanje občine.

Zato bom, v pričakovanju, da bo občinski odbor v bodoče uvaževal večje zahteve in priporočila v interesu pomirjenja med Italijani in Slovenci in v interesu medsebojnega spoštovanja, glasoval za proračun.

Nato je bil sprejet občinski proračun za leto 1955 s 30 glasovi proti 9. Proti so glasovali: kominformisti, Dr. Dekleva, mišinci in indendentisti.

Na isti seji med vprašanji je dr. Agneletto interpeliral z a r a d i r o j a š k i h i g r i š č n a O p č i n a h. Ameriška vojska uprava je zasedla zemljo openških posestnikov in zgradila dve igrišči na prostoru, ki meri skoraj milijon kvadratnih metrov. Poprej ko je bila odškodnina za zemljišča izplačana, so ameriške čete odšle. Igrišča so bila izročena od Amerike Italijanski vojni upravi, ki pa igrišče ne uporablja in, kakor kaže, jih tudi ne misli. Eno igrišče je zelo luksuzno. Na zemljiščih so še vedno vknjiženi kot lastniki openški posestniki, ker niso bila zemljišča ne razlašena, ne odkupljena. Zato ne preostaja — je naglasil dr. A-

gneletto — ko da zemljišča prevzame »Conic« (Odbor za olimpijske igre) ali tržaška občina in da se lastnikom izplača odškodnina ali pa, da se igrišča, lakšna kot so, vrnejo lastnikom zemljišč, katerih lastnina v resnici tudi so. Zadeve ni več mogoče zavlačevati. Dr. Agneletto je naprosil župana, da v tem smislu posreduje.

Odgovoril je podžupan ing. Visintin in izjavil, da se občina Trst pogaja z oblastmi, da ona prevzema igrišča in plača odškodnino lastnikom. Dr. Agneletto je topla priporočil, da se naj pospešijo pogajanja in zadeva končno uredi.

Dalje je dr. Agneletto interpeliral tudi za zgradbo novega pokopališča na Opčinah, ker je sedanje v sredi kraja in ni več zadostno za Opčine, ki štejejo okoli 6 tisoč prebivalcev. Ing. Visintin je izjavil, da je novo pokopališče že v novem stavbenem načrtu za Opčine in da bo občina ukrenila potrebno, da se novo pokopališče čim prej zgradi.

IZLET SDD

V NEDELJO 1. MAJA PRIREDI SLOV. DOBR. DRUŠTVO MAJNISKI IZLET V PREKRASNO DOLINO ZAJZERE V PLANŠKI RAJ VISA IN MONTAZA. PRILJAVE SPREJEMA TAJNISTVO OB URADNIH URAH V ULICI MACHIAVELLI 22 - I. KER JE STEVILO PROSTOROV OMEJENO, NAJ VSAK POHTI ZA VPISOM!

Tržaška prosta cona

Vprašanje proste cone je bilo dne 14. aprila na dnevnem redu tržaške občinskega sveta. Bilo je predloženo več resolucij. Slo je za to, da bi tržaški občinski svet izglasoval soglasno resolucijo v korist proste cone, ki naj obsega vse Tržaško ozemlje. Glede proste cone je treba, da smo si na jasnem, da se nahajamo pred dvema stremljenji. Eni, in to je visoka industrija, podpirana od Genove in Benetk, so proti tržaški prosti coni; drugi, in to je ogromna večina tržaškega prebivalstva z malimi trgovci, obrtniki, trgovci na drobno in vsi mi onimi, ki vidijo v prosti coni predpogoj za odpravo tržaške gospodarske krize, pa hočejo prosto cono v njenem pravem pomenu besede. To pomeni, da mora postati celo Tržaško ozemlje carine prosto in izvezto iz italijanskega carinskega ozemlja, tako da ima vse blago, tudi inozemsko, prost vhod v tržaško prosto cono. »Demokracija« je že večkrat pisala o važnosti proste cone in se za prosto cono v najširšem pomenu izrekla. Da dobi Trst prosto cono, je odvisno od Rima, tam je ključ do tržaške proste cone.

Zalibog da v Trstu samem ne vlada soglasnost in enotnost o prosti coni. Ravno Trgovsko-obrtna in kmetijska zbornica, ki bi morala kot prva zahtevati in zagovarjati prosto cono, je v krogu onih, ki ji nasprotujejo. Zato je tržaško prebivalstvo in vse ljudstvo Tržaškega ozemlja pričakovalo ravno od tržaškega občinskega sveta, da povzdigne svoj glas za to rešilno bilko tržaškega gospodarstva.

Po predhodnem dogovoru med predstavniki strank je bilo pripravljeno besedilo resolucije, ki je zahtevalo prosto cono za celo Ozemlje in pozvalo od Rima imenovanje komisije, naj po posvetovanju z vsemi zainteresiranimi činitelji sestavi načrt za prosto cono, ki odgovarja tržaškim razmeram.

Del občinskih svetovalcev, med njimi tudi dr. Agneletto, je predlagal, da se naj že v besedilo resolucije sprejme označba »popolna prosta cona« (zona franca integra), da se s tem že vnaprej izključi

či polovična prosta cona, kakor je bila v Reki in je sedaj v Gorici. Toda večina je bila proti tej formulaciji, češ da »prosta cona« sama po sebi pomeni popolno prosto cono. Tako je bila izglasovana skoro soglasno dogovorjena resolucija z zahtevo, da občinski odbor poskrbi, da ne ostane glas občinskega sveta — glas vpljočega v puščavi. Na koncu resolucija zahteva, da medtem vlada uvede v prosti luki takoj druge olajšave za promet, tranzit in za valutarno obratovanje. Od Tržčanov in njih zadržanja je dosti odvisno, ali bo Trst dobil prosto cono in kakšna bo ta cona.

Iz življenja SDZ

Obisk v Zgoniku

Pretekli petek sta obiskala Zgonik dva člana izvršnega odbora. Prišla sta na vabilo vodstva tamkajšnje organizacije Slovenske demokratske zveze, s katerimi sta se dogovorila za sklicanje širšega sestanka, na katerem si bo krajevna organizacija izvolila odbor za novo poslovno dobo in določila delegate za volitev glavnega strankinega odbora.

Srečanje so člani Slovenske demokratske zveze izkoristili za izmenjavo pogledov o raznih pereh, splošnih in občinskih vprašanjih.

Sestanek v Mavhinjah

Zadnji nedeljo so pristajši SDZ v Mavhinjah povabili v svojo sredo predsednika Slovenske demokratske zveze dr. Josipa Agneletta in župana občine Devin-Nabrežina, gospoda Josipa Terčona. Od prvega so hoteli dobiti nekaj splošnih pojasnil, medtem ko so se z županom hoteli pogovoriti o nekaterih občinskih zadevah. Sestanka, ki je imel prijateljski in zaupni značaj, so se udeležili tudi nekateri člani odbora SDZ iz Nabrežine in Trsta. Po uvodnih besedah gospoda Terčona je povzel besedo dr. Josip Agneletto, ki je s klenimi in jasnimi besedami prikazal položaj, v katerem so se znašli tržaški Slovenci po izvršeni izpodbijni tukajšnje uprave. Poudaril je, da je časnost novega stanja samo formalnost in da gre brez drugega za stalno in dokončno ureditev, katero je pač treba sprejeti. Slovenska demokratska zveza, kot neodvisna zastopnica tukajšnjega slovenskega življa, izpolnjuje tudi v novih razmerah svojo nalogo. Dr. Josip Agneletto je obžaloval, da po šestih mesecih londonski sporazum in manjšinski statut še vedno nista bila proglašena v Uradnem listu, da bi na ta način postala obvezna ne samo za italijansko in jugoslovansko vlado, temveč tudi za njune podrejene organe in sodstvo. Posebno dolgo in izčrpno se je za-

„Saturnia“ in „Vulcania“ zopet v Trstu?

Minister za trgovsko mornarico, Tambroni, se je preteklo nedeljo mudil v Trstu. Ob tej priliki je izjavil, da se bosta konec letošnjega poletja vrnili v Trst dve veliki ladji, »Saturnia« in »Vulcania«, ki sta že pred drugo svetovno vojno s tržaško zastavo in iz hodiščem v Trstu opravljali svoja potovanja v Severno Ameriko in nazaj. Minister je nadalje sporočil, da bo Trst v kratkem dobil še štiri ladje vrste »Liberty«, s katerimi bo ojačena plovna linija za Južno Ameriko. Glede drugih zahtev tržaških gospodarskih krogov je minister sporočil, da bodo prišle v poštev kasneje, ko bo vlada izvedla obširno reorganizacijo porazdelitve ladjevja z novimi pogodbami, katere bo sklenila z velikimi paroplovnimi družbami. Tambroni je dodal, da tudi Jugoslavija in ostale središnje države, to je Grčija, Turčija in Izrael, ojačujejo svoje ladjevje in zato tudi Italija ne sme zaostati za njimi.

Minister je obljubil, da bo Italija gledala na posebne tržaške, pa tudi na splošne državne koristi. Kako bo oboje dovedel v sklad, bo glede tržaške mornarice pokazala nova pogodba med državo in paroplovnimi družbami. To, kar je Trst sedaj dobil, je sicer že nekaj, toda samo, če bo to tudi dejansko sam prvi korak. Dve veliki prekoceanjski ladji, ki naj bi se v bodoče oskrbovali na našem pristanišču, kjer bi tudi začeli in končali svoja potovanja, sta vsakakor važna pridobitve. Drugače pa je s štirimi ladjami tipa »Liberty«, ki predstavljajo tudi za nalogo, kateri so namenjene, samo začasno rešitev. Te ladje so namreč zastarele in neekonomične. Zato so nekonkurenčne.

Križki slučaji

Kakih deset dni pred praznovanjem spomina na politično pravdo, ki se je vršila pred rimskim prokonzulom Poncijem Pilatom, smo prisostvovali drugi politični pravdi proti človeku s Sv. Križa, ki so mu očitali, da je žalil spustovanje, ki ga vsi prebivalci na Tržaškem dolgujejo italijanski zastavi.

Da Italijani od nas Neitalijanov zahtevajo to spoštovanje, o tem smo se prepričali v teku zadnje vojne.

Tega se je treba dobro zavedati tudi danes, saj se moramo prav iz tega primera naučiti varovati se vsega, kar bi utegnilo izzvati pozornost in postopanje oblasti. Kako oster in strog je ta postopek, nam potrjuje nastop državnega tožilca, ki je storil vse, kar je mogel, da je dal poudarka svojemur uradnemu negodovanju. Njegovo negodovanje je šlo celo tako daleč, da je dal zapreti šest priči iz Sv. Križa, ker so obtožbo krivega pričevanja zato, ker so izjavile, da obtožene žalivše zastave niti ni zagrešili. (Op. uređ.: Teh šest priči so pred prazniki izpustili iz zepora.) Zločin krivega pričevanja se zelo strogo kaznuje, in nedavna pravda Montesi nam kaže, da je ta obtožba v italijanskem sodstvu dokej pogosta.

Poštenost tukajšnjih sodnikov gotovo visoko cenimo, zato ne moremo niti pomisliti, da bi obtožba teh šestih priči mogla biti izrečena lahkomiselno v trenutku morebitne razdraženosti.

Toda, če je dejansko stanje res tako, kakršnega prikazuje obtožba, in če so te priče v težnji, da bi glavne obtožence razbremenile, šle res tako daleč, ali je to tudi res razlog, da nova italijanska uprava že takoj v začetku uveljavlja zakonske določbe z vso ostroušjo?

Skozi več kot deset let, od 8. septembra 1943 pa do 26. oktobra 1954, v teh krajih ni bilo neposredne italijanske uprave. Ljudem je bilo skozi ves ta čas dano na prosto, da se opredelijo za Italijo ali proti njej. Pa tudi po 26. oktobru 1954 velja vsaj s formalne strani, pravno načelo, da je Italija danes samo upraviteljica tega ozemlja in sem gospos generalni komisar stoji na stališču, da se vrhovnost Italije ne razteza na Tržaško ozemlje.

Ce je to mi tako, tedaj izhaja, da se take namre italijanske kazenske določbe ne morejo v enaki meri uveljavljati tukaj, kjer so te določbe osnovni italijanski zakoni, tu, kjer, vsaj formalno, italijanska oblast nosi obeležje zgolj upraviteljice.

Ce pa javnopravnih določeb ne kaže jemati tako strogo v Trstu kot v krajih čez demarkacijsko črto cone A, tedaj mislimo, da se ne motimo, če zastopamo mišljenje, da velja to manjšo strogost uveljavljati nasproti našim ljudem v nekem pripravljalnem razdobju. Ni torej politično modro inscenirati neznatnemu številu mladih ljudi, tudi če bi bili res žalili italijansko zastavo, ker s tem samo nečijo o-

genj sovražstva med Italijani in Slovenci.

Nismo krivi, če smo na povratek italijanskih oblasti zrlji z določnim čustvenim vznemirjenjem, in naša želja in upanje je, da bo ta občutek vznemirjenja, ki so ga vzbudile žalostne izkušnje preteklih trideset let sčasoma in počasi jadel v pozabljenje, da bi končno moglo nastopiti zaupanje.

Zato ne more biti in ni umestno, če v tem zacetnem obdobju novega političnega reda politične določbe zakona uveljavljajo v vsej njegovi strogosti, namesto da bi postopali z uvidevnostjo in modrostjo upraviteljev etnično mešana obmejnega ozemlja.

Ta način postopanja do prebivalstva slovenske narodnosti sicer ni zapisan v zakonih in ustavnih določbah, niti v določbah memorandumu in posebnih odredbah. Toda razen pisanih zakonov obstojajo tudi nenapisani zakoni moralne zmernosti, spoštovanja narodnostnega čuta in razumevanja poštenih občutkov s strani oblasti. Saj jih je poznala že Antigona.

In prav zaradi te večne človečanske pravne osnove mislimo, da moramo in moramo opozoriti na to, tudi današnje tukajšnje predstavnike italijanskih sodnih in upravnih oblasti na dogodke v Sv. Križu.

Današnji položaj je pač tak, da več velja moralni kot materialni kapital. In prav Italija s svojim kulturnim in legalnim izročilom razpolaga z dragocenim in naravno neprecenljivim moralnim kapitalom.

Zato upamo, da se bodo zastopniki italijanske države tako na sodišču kot v okviru upravnih oblasti zavedali dragocenosti tega moralnega kapitala današnje Italije in ta kapital upravljali kot dobri gospodarji in ne kot razpisniki.

To upanje je upravičeno, ker želimo, da bi nam bilo součelovanje z današnjo Italijo olajšano; to tem bolj, ker sam memorandum zahteva, naj se pozabljenu izroči vse, kar je doslej razdvajalo Italijane in Slovence.

Otroški vrtec Gropada-Padriče

Ze lansko leto je bil urad za javno skrbstvo, ki mu je podrejena tudi »Opera Asili Infantili«, sporočil dr. Agnelettu že meseca maja 1954, da se bo s šolskim letom 1954-55 otvoril vrtec v Gropadi. Iskalo se je le prostora. Občina ni hotela dati dovoljenja za to, da bi se vrtec otvoril v šoli. Potem je to dovoljenje prišlo. Ali vsled sprememb oktobra 1954 se vrtec ni otvoril. Občinski svetovalec dr. J. Agneletto je govoril že pred dvema mesecema z različni predstavniki poklicnih oblasti in takrat je bilo rečeno, da se je zadeva zaprla. Pri ponovni intervenciji pa je bilo sedaj objubiljeno, da se bo otroški vrtec tekom tega leta otvoril. Tako pa se ne more odpreti, deloma zato, ker je bil denar, pripravljen za otvoritvene stroške, porabljen za druge vrhve, deloma zato, ker se morajo še urediti nekatere formalnosti, preko katerih smatra oblast, da ni mogoče iti. Zadeva je tedaj v teku.

Nabrežinski občinski odbor

Na zadnjih dveh sejah upravne odbora se je razpravljalo in sklepalo o naslednjih zadevah:

Zemljišča za novo šolo v Sestljani še do sedaj ni končno določeno, ker je novo izbrano zemljišče zadaj hiše restavracije »Edena« zadelo na težkoče od strani nekoga sosedu, naker je odbor sklenil, da stoji v stike z lastnikom, oziroma, da se določi drugo zemljišče, ki bi bilo višje do sedaj izbranega v bližini nove hiše Metlikovec.

Odbor je vzel na znanje, da se je ob priliki velikonočnih praznikov razdelilo revnim družinam v občini 100 paketov, vsaki v vrednosti 5.000 lir ter se je nadalje razdelilo starim in revnim osebam skupno 685.000 lir, to je 5.000 lir na osebo. Ta vsota je večinoma iz sklada za zimsko pomoč, kakor tudi prispevek občinske podporne ustanove.

Odbor je razpravljal in sklenil takoj odposlati posebno vlogo na ravnatelstvo proizvodnje pri Generalnem komisiariatu v Trstu za posebni prispevek za izgradnjo vodovoda v kamnolomih, kakor tudi za kamnolom in apnenico v Nabrežini. Ta vodovod je nujno potreben za kamnoseško industrijo, kakor tudi za apnenico, ki misli še razširiti in povečati sedanjo industrijo.

Odbor je sprejel predlog industrialcev, da se tu otvori večerni tečaj za kamnoseške vajence, kakor je že pred vojno vedno obstojal. Posebna državna ustanova bo skrbela za organizacijo in financiranje tega tečaja, občina bo pa da-

la na razpolago doseđanje klesarske šole v kamnolomih.

Z ozirom na desetletnico osvoboditve je odbor sklenil vidiati na eni izmed občinskih stavb marmornato ploščo s primernim napisom v spomin tega dogodka.

Odbor je tudi razpravljal o delovanju občinskih del »Selade« ter sprejel več sklepov, da se pospešijo razna dela in da se pripravi načrte za nova dela.

Slednjič je sklenil, da se skliče občinski svet na redno zasedanje v torek, dne 26. t. m.

Delo v tržaških ladjedelnicah

Kakor je navadno pisal »Pomorski vestnik« (»L'Avvisatore marittimo«), izdelujejo trenutno v tržaških ladjedelnicah: v ladjedelnici sv. Marka v Trstu in ladjedelnici sv. Roka v Miljah dve mešani potniško-tovorni ladji z nosilnostjo po 8.500 ton vsaka ter osem petrolejskih ladij s skupno nosilnostjo 67.580 ton. V Tržiču imajo v delu odnosno naročenih eno mešano 10 tisoč 900-tonsko ladjo ter pet petrolejskih ladij s skupno nosilnostjo 99.760 ton. Poleg tega bodo tržaške ladjedelnice zgradile še nekaj manjših ladij, katerih skupna nosilnost bo znašala 5.030 ton. Ladjedelnica sv. Justa v Trstu gradi eno 2.400-tonsko tovorno ladjo ter eno 2.300-tonsko petrolejsko ladjo. Končno je treba še omeniti, da ima Tovar na strojev pri Sv. Andreju naročenih 14 Diesellovih motorjev za 97 tisoč konjskih sil in štiri turbinske agregate za 41 tisoč konjskih sil.

URADNICA, perfektna v slovenski, italijanski in angleški korespondenci ter večja strojepisja in stenografije, se sprejme takoj v službo. — Naslov v upraviteljski lista.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON BABINOVIC,
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU

ponovno sprejema v Barkovljah,
ul. Cerreto 13, pritrilec, vsak dan
od 16. do 18. ure. — Tel. 32-537

Mizarji
kmetovalci
podjetniki
Deske smrekove,
macesnove
in trdih lesov,
trame in parkete
nudi najugodnejše

TEL. 90441
T R S T
Viale Sonnino, 24